

ادبیات عمریہ تحریری

ہفتہ لقی سیاسی ، علمی و ادبی غزتہ در

جلد : ۲

سنہ : ۱ ۲۷ ذی القعدہ ۱۳۳۵ جمعہ ابرتسی ۱۵ ایلول ۱۹۱۷ نومبر ۲-۳۳

عبدالحق حامد بک

نشان طاشی ، ۱۱ شباط ۱۹۱۷

استاد مؤید ادب ،

جدم سلیمان نظیف افندینک وفاتندن قرق ایکی سنہ صوکرہ مجموعہ اشعارینی طبع ایتدیرن
پدرم ، یازدینی مقدمہ ده ،

» ... خیلوجہ آثار قلمیہ سی واریکن ہنوز طفل شیرخوار و محافظہ آثارینہ بی اقتدار اولدینم
» اثنادہ وفات ایلدیکندن آثار مجوئہ پریشانشدہ دست اسف ، یعنی ایادی روزکارده تلف
» اولہرق مفتش آرزو ، شونک بونک مجموعہ لرینی تحری و جستجو ایده ایده بعض آثار منظومہ
» و منشورہ سی بولنہ بیلیمش اولغله کندوسنہ وسیلہ رحمت و شو عبد عاجزجہ وظیفہ بنوتہ موافق
» بر خدمت اولوق اوزرہ بالترتیب اشبو مجموعہ طبع و تمثیل ایلدی »
دیمشدی .

پدرم ، باباسنک آثارینی جمع ایدرکن نہ قدر مزاحمی اقتحام ایتدی ایسہ ، بو تلید کترده
اب اکرم معنویاتنک اشعاریلہ مکتوبلرینی - و بالخاصہ مکتوبلرینی - تحری و تلفیق خصوصندہ
اوصرتبہ مصادف مشکلات اولدی . فقط ہر منظومہ ، ہر مکتوب بولندجہ وجداناً حس ایتدیکم
شوق و ذوق ، ہر زحمتک بدلنی عالیجنابانہ اودہمش و نتیجہ ده بندہ کزی اہمال استادہ قارش
مشتکی دگل ، متشکر بولندیرمشدر .

(پریشانشدہ دست اسف اولان) او متروکاتک نشری صاحبہ ، بو محاسن تارمارک جمعی ایسہ
بالعموم خلقہ وسیلہ رحمت اولدی .

درت جلد تشکیل ایدہجک قدر مکتوب جمع و تحشیہ ایتکہ موفق اولدمسہ ده بر بوقدر
مکاتیبک داہا موجود ویا ضایع اولدینگی تخمین ایدیورم . بوندنی صوکرہ نہ قدرینی بولوق نصیب
اولہ حق بیلیم ! . . .

طبع و نشر اولنان برنجی جلدینی ، سیر ماضی و احیای خاطرات مقصدیلہ مطالعہ بیورمش

مطالعہ ایدیکز . بلکہ ہو ایکنجیسی ده سزی تطمین ایتز . لکن سزك پیش عرفانکزه یکی بر طاقم آفاق آچار . سزی بلکہ هدفکزه ایصاله موفق اوله ماز . فقط شہراہی کوستر . حالبوکہ بونلرک حضورندہ رسائل قدیمہ بر جوجق اویونجی مرتبہ سندہ قایلر .

بدیہاتہ مستند اولان بوادعای قونترول ایتک ایستہ یلرہ مثلاً ہند مجلداتندہ کی کتاب تکوین ایلہ یکی ہیئت وداوینزمک مقایسہ سنی تکلیف ایدرم .

*
*
*

رضا توفیق بک سکز یوز کسور بیوک صحیفہ دن مرکباً نشرینہ موفق اولدقلری « قاموس فلسفہ » نک برنجی جلدینک مطالعہ سنی مسائل فکرہ ایلہ مشغول اولان قارٹلردن رجا ایدرم . فیلسوف ، اوزون سنہ لرک تجربہ سی نتیجہ سندہ حاصل ایتدیکی ممارسہ ایلہ بتون معادلات فکرہ بی ، اک غاض مسائل حکمیہ بی ، اک معضل قضایای بدیعہ بی نقل ایدیور . اسکی ویکی فلسفہ ، شرق و غرب حکمتی - عینی درجہ دہ - ہو مجلہ دہ یر طوتمشدر . تحلیلی و تنقیدی اصول ، نقلی علومک مواجہہ سندہ جدیت و جیادتی کندیلکندن کوستریور . ہو قاموس عادتاً بر موزہ در . بلا اختیار انسانی مقایسہ یہ سوق و دعوت ایدر . قارئ نہ قدر مقرد بر علوم سابقہ پرستشکاری اولسہ ، ہو سکز یوز صحیفہ نک عقیب ختمندہ تصحیح زعم ایدر . هیچ اولمازسہ غیر تنقیدی ، غیر تحلیلی علوم و حکمیاتہ قارشی اسکیزی کی مطیع اولماز . ایشہ ہو تردد بیلہ ، مملکت مزده برخطوۂ ترقی عد ایدلہ لیدرہ « قاموس فلسفہ » بی اوقوییکز . ہم دہ یاواش یاواش ، کوندہ اون صحیفہ اوقویہ رق فرانسلرک دیدیکی کی deguster ایدیکز . صوکنده - ای کنجلر ! - محاکمہ قابلیتکز تقویت بولہ حق ، استعداد تنقیدی و تحلیلکز آرتہ جقدر . ملہ تحصیل عالیلرینی کورمکدہ بولونان افندیلر ہو کباب مستطابی ، دائماً کندیلرینہ مراجعت ایدیلر Livres de référence کی ماصہ لرینک اوستندہ بولوندیرمہ لیدرلر .

رضا توفیق بک ہو قاموسی صوکنہ قدر ایصالہ موفق اولہ لرینی خالصانہ معنی ایلہ برابر کندیلرندن دیگر بر رجادہ دہا بزلونہ جغز : بزہ بردہ - ولو مفصل اولسون - بر فلسفہ تاریخی لازم . محب حکمت ماہز Fouillée نک اثری کی ، لکن صنادید شرقک مسالک و اصولاتی دہ حاکی ، تاریخ بازارلرسہ ہر حالہ عرفان ملیزمہ بیوک بر خدمت ایتش اولورلر . ترکاکک تعالیسنہ ایشہ بویلہ غیرت ایدیلر .

یکی کوی ۷ ایلول ۱۹۱۷

مہرل نوری

قریم محاربہ سندہ انکلتزہ سیاستی

جنتمکان سلطان مجید دورینک اکابر رجالی ایچندہ اک زیادہ دولتک استقبالی تقویہ یہ چالیشانہ ، وقت سیاستی آنتریقہ لر ، استرقابلر تأثیراتیلہ بنای امیدینی اکال ایتدہ دن ہان منہدم اولدیغنی کورمک کی بر فلاکتہ دوچار اولان رشید پاشا مرحومدر . مشارالیہ لوندرہ سفارتندہ بولندیغنی مدتبہ حقیقی بر وطنپرور کوزیلہ اوروپا سیاستنی تعقیب ایتش ، بقای دولتی تأمین ایدہ جک چارہ نک آنجق عثمانی عالمی « اوروپا افکار عمومیہ سیلہ باریشدیرمق » مادہ سنہ معطوف وبلکہ منحصر اولدیغنے قناعت کتیرمش اولدیغنی ایچوندرکہ ۲۶ شعبان سنہ ۱۲۵۵ تاریخندہ (۳ تشرین ثانی سنہ ۱۸۳۹)

اوروپا سفراسنك حضوريله و ۱۰۱ پاره طوپ ايله استقبال ايدیلن کلخانه خط هایوننك قرائتی مراسمنی اجرا ایتدیرمکه بتون قوه اقلایه سنی صرف ایدهرک، عاقبت، سلطنت عثمانیه یی مشروطیت یولنه قویغنه موفق اولمش ایدی . فقط مقدرات دولتی آللرینه آلمش اولانلر ، یکدیگرینه رقیب ایکی معظم حکومتك [انکلتزه و روسیه] تأثیراتی آلتنده اجرای فعالیت کوستریور ، سلامت و نجات دولتی کافل اولان بواسلاحتیه بر نظر خصوصتله باغیور ، « فرنك بدعتلرینه » همت و یرمیه رک کار قدیم اصول اداره یی تقریرده بذل غیرت ایدیورلردی . روس تأثیر ونفوذینه قاپیلان رجال دولتك - بیلهرک ، یا ماهیت حقیقیه سنه نفوذ ایدهمیه رک - رجیح استدکلیری بوسیاست ارجاعکار ، چار برنجی [نیقولا] به پک موافق کلدی . چونکه او ، آرتق « ترکیانك یا ثولدیکنه ویاخود ثولك اوزره بولندیغنه ، قریباً وفائی منع ایتك ممکن اولدیغنه » قانع اولمش ، « مراسم تدفینیه یی » و - ارسلان پایی کنديسنه عائد اولق اوزره - « خسته آدم » ك میرانه انکلتزه ايله برابر قونق مسئله سنی قرارلاشدیرمغه قدر ایشی ایلرولتمش ایدی . روسیه نك بومواعیدی ، انکلتزه یی ، اورقیب پراحتراسی تطمین ایدهمدکدن ماعدا ، خشیته ده موجب اولدی . نیقولا ، قاش یاپارکن کوز چیقاره حق قدر فنا و بجره کسر سیاستله هند غاصبنك کوزنی آچدی . انکلتزه امین ایدی که ، روسیه نك تفوق وادیسنده آتیه جفی هرآدیم ، کنديسنی ، سریر احتشاميله ، بتون خزائن ثروتی و لوازم تفوقيله برابر ، هزار اضمحلاله یاقلاشدیرمغه حق ایدی . (سن جیمس) محیطنده افق خیالی قرارتان بو اندیشه بلوطلرینی - فورطنه قویغنه دن - طاغیتق ممکن اولسه ایدی ، تاریخك بو قسمه عائد صحائفنده کیم بیلیر شمدی نهلر اوقویه حق ایدك . فقط روسیه آرتق قرارینی ویرمش ، ترکیا الکاسنك داخل و خارجنده پیدا ایتمش اولدیغنی خفی ویا ظاهر محیلرینی غنیمت مستقبله دن نه صورتده نصیبه دار ایدمجه کنی بيله موقع بحثه قویغش ایدی . انکلتزه ، بو ضیافتك تولید ایدمجه کی چاردن او درجه توحش ایتدی که سفیری [هامیلتون سما] Seymour ايله چار [تیقولا] آده سنده توالی ایدن مصاحبه لرده ویریلن تأمینات ووعده لره قطعاً قولاق آصماهه رقه . روسیه نك آمال احتراض جویانه سنه هرچه بادآباد مانع اولغه قرار ویردی . فقط نصل؟ بتون اهمیتی تشکیلات بحریه سنه ویرن وبناء علیه قوای بریه سی لاشی قیلندن اولان انکلتزه یالکزر باشنه روسیه یه قارشو نه یاپه بیلردی ؟ بحر سفید حاکمیتی ، بلکه ایلروده مصر قطعه سنه مالکیت ، شرق غرب وعبده یواش یواش برموقع مستثنی ، برنفوذ مؤثر تأمین ایتمش اولان ، و ، هر حالده مقامات مبارکه مسئله سیله ترکیاده پک بیوک بررول اوینامق ایچون هرشیثی حاضر لایان روسیه نك احراز ایدمجه کی موقیبات ما به وتفوق سیاسی قارشوسنده پک ضعیف ونا کافی بر « تعویض » ایدی . شرق صحنه سنده اوینامغه باشلایان ، و ، ۱۸۵۰ سنه سی مایسنك ۲۸ نجی کونی فرانسه جمهوریتنك درسعادت سفیری جنرال [اوپیق] طرفندن باب عالی به اورتودوقس امتیازاتی علیهنده ویردیکی برنوطه ايله بستیون حاد بر شکل آلان « کلیسا غوغاسی » اویونی ، انکلتزه یه فوق التصور برامکان استفاده اجضار ایتمش اولدی : ۱۷۴۰ تاریخندن بری بر دصیسه سیاسی نتیجه سی اوله رق ممالک عثمانیه ده مقیم لاتینلرک حامیسی عنوانی آلمش اولان فرانسه ، ۱۷۸۹ انقلاب کیرندن اعتباراً « لاتین کلیساسنك بیوک قیزی » عنوانی ضایع ایدمجه ک درجه ده شرقده امور مذهبییه ايله اوغراشمق کیفیتنی امال ایتمش ، روسیه ایسه قینارجه معاهده سی احکامنجه اورتودوقس مذهبك حامیسی صفتيله نفوذ سیاسی شرق خریستان محیطنده زیاده لشدیرمش ، « تعپیر اصحیه » - فرانسه یی بو وادیده

کولکده برافش ایدی. لاتین کلیسایسک یازم عصر قدر دوام ایدن لایقیدیسی، میدانی، اورتودوکسلره بوش برافش و ارض مقدسده کی معابدک اداره سی عادتاً بونلره منحصراً قالمش ایدی. فقط فرانسه بوعطالتی برافش، امور مذهبیہ ایچون شرقده (لوئی ناپولئون) ک افکارینه موافق و فعال برپولتیقه تعقیبنه کیریشمشدی. جنرال [اوپو] طرفندن باب عالییه تبلیغ ایدیلن نوطه بو پروگرامک واضح بر تظاهری ایدی. ایشته چار [نیقولا] ایله [ناپولئون] آره سنده شخصی نفوذ و سیاسی احتراصه مبنی اوله رق ظهور ایدن، قابت، روسیه ک آمانه سند چکمک ایچون انکلترونک آریوبده عصر دیده منافرت واسترقابلر سائقه سیله بر درلو آله ایده مدینکی فرانسی صاغلام بر متفق اوله رق اونک قوجاغنه آتیویریوردی. [واترلو] فلاکتک فرانسه آفاقنده بر اقدینی مشغوم ایزلر هنوز افکار عمومیه ده بوتون قوتیه موجود اولدیغندن، فرانسزلر، [بوناپارت] ه، امید و خیال آرقه سنده قوشدیروب یوز بیکلرجه افرادینی بی محابا خاک هلاکه سرمکه رضا کوسترن بوحساس ملت، هر حالده زهر غیظنی روسیه الکاسنده دوکمه آماده ایدی. روسیه ک ترتیباتی موقع تطبیقه وضع ایتک اوزره سفارت فوق العاده ایله (۱۸۵۳) سنه سی مارتنده درسمعاده واصل اولان پرنس [مچیکوف] ک اوچ آی صوکره (۵ مایس ۱۸۵۳) باب عالییه ویردیکی او آغیر اولتیماتوم، انکلترونه - فرانسه اتفاقنه صح چکدیردی. فرانسه بی اقناع ایچون انکلترونه طرفندن اوکه سورولن اسباب شو ایدی:

«چار [نیقولا] اوروپانک صلح و مسالمتی، حریت و مدنیتی تهدید ایدیور. استانبوله طوغری یورو مکه عزم ایتیش اولان روسیه توقیف ایدلمزسه بتون اوروپا ایچون قزاق عسکرلرینک پای وحشتلری آلتنده ازیلک تهلیکه سی هر آنده زیاده لشیور. ترکیایه معاونت، انسانیت و مدنیت ایچون بر لازمه، بر بورجدر.»

اوزمانکی انکلترونه مطبوعاتی، روسیه ک مهیب قوتلرندن، بر عصر طرفنده کی فتوحاتندن اوزون اوزادییه بحث ایدهرک افکار عمومیه بی شمال دشمنی علیه حاضر لایوردی. فرانسزلر، [ره نه سانس] ک شعشعه فیضیه عالم فکریاتده اک ایلری کیتیش بر ملت اوله قلیینه ایمانکار ایدیلر. بناء علیه ماحی مدنیت، قاتل انسانیت و حریت اولان موسقوفک حدینی بیلدیرمک، فرانسه ایچون معنوی بر مجبورت، بوامینه ک استحصالی ضمننده دساس انکلترونه ایله عقد اتفاق ایتک قطعی بر اضطرار کی تلقی اولندی. بواتفاقک ماهیت وجدیتی حقنده ۱۸۵۵ سنه سنده (شرق محاربه سی) تامیله بروکسلده منتشر بر شده شو سطرلری اوفویورز:

«ملتله آره سنده عقد ایدیلن اتفاقله، صمیمی و دوامی اولق ایچون رقابت متقابله بی تهوس ایدهرک بر طاقم عناصر میلانک ملل متفقده موجود اولسی، هیچ اولمازسه بغض و عداوت قدیمه بی ازاله یه کافی بروحدت منفعت بولنسی شرطدر. انکلترونه - فرانسه مخادتی - نه دیرلرسه دیسونلر - هیچ بروقتده جدی و صمیمی اوله ماز. مطلقاً فرانسه ک ضررینه اوله رق انحلاله اوغرایه جقدر. بو ایکی ملتک عروق معنویاتنده عصر لردنبری یکدیگرینه قارشو مضمرا اولان کین آتشی، سحیه نقطه نظرندن آرملرنده کی تضاد او قدر بیوک و دریندرکه، اک اوفق بر اختلاف بوایکی ملتی حسیات اصلیه سه رجوع ایتدیرمکه و صنی اولان بوجبل اتفاقی قیرمه کافیدر.» حادثات زمان بو حقیقی دفتله اثبات ایدی.

بوکون حق و مدنیت نامنه دوچار تعرض اولان مظلوم کوچک حکومتلر ایچون حرب ایتدیکنی

کراً اعلان ایتکدن چکینمین انکلتزه ، قریم محاربه سنده فرانسه بی اوکه سورهرک دولت علیه یه فعلاً معاونت ایتمش ایسه بو حرکتی ، اوزمان ، شمیدیکی کبی تکرار ایتدیکی انسانیت ، مدنیت ، صلح و مسالمت نقرانی تأثیراتیه دکل ، پک بی آمان اولان سیاست تفرججویانه سی - ایجابات قطعیه سی اثری ایدی . . وقتلی وقتسز ، عثمانلی حکومتیه قارشو اظهار حس خلوص ایده رک هر دفعه سنده سیاسی بر منفعت نائل اولان انکلتزه نك قریم محاربه سنده تعقیب ایتدیکی سیاست ، اوزمانلرده ، افغانستانه طوعری هر کون بر آدیم دها ایلرولین ، خیوه ده ، بخارا و خوارزمده ائتلاف زمینلری حاضر لایان ، و ، بو عناصر ایله انکلیز ایوان خیلاسه قارشو پک مستحکم و آهنتین برقلعه بنا ایتکه قالیشان روسیه بی یوکار عظیمنده توقیف ایتک مقصدینه مبتنی ایدی . . فاعتبروا ! . .

دعوی وکیلی معلم کریدی

اهم ساقی

اسکی ملتلرده باغچه صراقی

میتولوژی اعتقادات باطله سنه منسلک اقوام قدیمه ، چیچکلرک هر برینی روحانی بر مؤکله نسبت ایدرلر ، اولری « مادی » و « معنوی » اولق اوزره ایکی صورتله نظراهمیت و تربیته آلیرلردی . ایشه بویکی « حس مشترک » اوزرینه خالی فقط مساعد محللری تنظیم ایله تفرججرینه ، تذوقلرینه حصر ایتدیلر . بو صورتله اولدجه دواملی اعصار ایچنده یاشایان بعض اسکی اقوام ، اوتهدنبری متعارف اولان زیتون ، انجیر ، اوزوم ، خرما ، ارغوان ، کل مثللو یالکز بولندقلری آراضینک محصولات طبیعیه سیله قناعت ایتدیلر . صوکره لری کندیلرنده موجود اولیانلری خارجدن جلب واستحصاله مجبور اولدیلر .

یونان قدیم شعرای مشهوره سندن « اومر » اقوام قدیمه احواله دائر اولان اشعارنده باغچه لرک ، مضرتدن وخارجی تجاوزاتدن وقایه و محافظه لری ایچون اطراف جیت ایله محاط اوله رق خانه لره متصل کوچوک محللردن مزروع بر مقدار سبز ایله بر قاج نوع کل و میوه فدائلرندن عبارت بولندیغی ذکر ایتشدی .

صوکره لری اقوام مجاوره ، بالطبع یکدیگریله ائتلاف و اجتماعه مجبور اولدیلر ، بیوک ، بیوک شهرلر تأسیس ایتدیلر . ایشه بو آره لق صنایع و تجارتک حصوله کتیردیکی شرائط اجتماعیه - هیچ شبهه سز - باغچه لره متعلق امور کده ترقی و تکملنه سبب اولدی . بعض اقوام ، اسیانک صیجاق محللرنده حرارتدن محافظه ایچون اقامتگاهلر اطرافنی جسیم اغاچلرله ستر ایتدیلر ، حیوانات وحشیه صید و شکاری ایچون اطرافنی دیوارلی اورمانلر تأسیس ایلدیلر که بو اورمانلر ، تاریخاً شیمیدیکی (پارق) لرک مبدأ ظهوری عد اولنمشدر .

کورولورکه هان بتون آثار مدنیه نك اولدینی کبی باغچه لرک ، پارقلرک دخی منشأی شرقدیر . آثوریلره کلنجیه قدر باغچه لرک اولدجه ترقی ایتمش بر حالده اولدینی ظن اولنمقده در . قرالیه (سمیرامیسی) عجائب سبعة عالمدن عد اولنان بابل باغچه لری بو ظنی تأیید ایدر . چونکه سمیرامیسک وفاتندن بیک آلتیوز سنه صکره اسکندر ، مذکور باغچه لرک آثار متباقیه سی اوزرنده بش اون مترو ارتفاعنده و بر قاج مترو قطرنده جسیم آفاچلره تصادف ایتشدی .

شرق اقوام قدیمه سی میانشده چینلیر دخی باغچه تنظیمی خصوصنده پک ماهر ایدیلر حتی